

ناسكى و رازاوهى كراس و جلى بۆنە تايپەتەكان

چەندىن بۆنەى گىرنگ ھەن، يان دەكرى لە كاتە سرووشىتايپە كاندە ئەو جلا ئە دەپۆشرىن، كە بە جلى سەھرە يان جلى تايپەت بۆ شەوانە و كاتە جوان و پۇمانسىيەكان نامادەكران، جوانى ئەو جلا ئە بە تەنيا يان لە گەل جلى دىكەدا دەپۆشرىن، ئەمەش وادەكات بىيئە شايستەترىن مۇدەكانى جلا كراوەكان، يان ئەو كراسانەى دەبيئە مۇدەدەيەكى سەرنجراكىش و جوان بۆ خانمان.

جلوبەرگەكان لە گشت كات و شوپنەكاندا تايپەتمەندى خۆى دەبي و لە گەل جوانىيەكى كراوەشدا، جلاكان لە چەندىن كاتدا دەپۆشرىن، لەوانە كاتى بۆنەكان - كاتى شەوانە (سەھرە) - بۆنە تايپەتەكان - يادى لە دايك بوون - بۆنەى تايپەت لە مالىەوودا، ئەمانەش ھەر يەكە بەيپى شوپن و كاتەكەى پىويستى بەو جۆرە جلا دەبي كە لە گەل جوانى جەستەى خانمەكە بگونجى.

گىراوھىەك بۆ نەرمى و جوانى دەستى خانمان

چۆنپەتى نامادەكردى گىراوھەكە

سەرەتا كەرەكە دەھىنىن و لە گەل ھەنگوینەكەى تىكەل دەكەين و دواتر رۆنەكە بەسەرىيەو دادەنيين، دەبيئە گىراوھىەكى شلە و دواى ئەوئى ھەموو پىداويستىيەكان تىكەل دەكرىت، دەخرىتە سەر دەست و يان دەستت پىئوئى چەور بکە، ئەمەو ئەو رىگەيە رۇژانە جارنىك لە دەست دەدرىت و ئىنجا خانمان ھەست بە گۇرپانكارى دەكەن.

خانمان پىويستە دەستەكانيان وەكو خۇيان ناسك و رازاوە بن، ئەمەش بە رىگەى پارىزگارى كردن دەبي و لە گەل چەندىن رىگەى دىكەدا كە دەبيئە ھۆكارنىك بۆ جوانى و نەرم بوونى دەستەكان، ئەمەش يەكەكە لە رىگە سادەكان كە ئەنجامىكى گەورەى دەبي بۆ جوانبوونى پىستى دەستت.

كەرەستەكان

- كەوچكىك كەرە..
- كەوچكىك رۆنى زەيتون يان رۆنى بادەم..
- كەوچكىك ھەنگوین.

ماكياز بۇ جاۋەكانت دەست نیشان بگە

چەندىن جۆرە ماكيازى چاۋەكان ھەن، ھەر يەكە بەيى مۇدەپەك دادەنرى و شىۋەپەكى جان دەبەخشن، ئەمەش وادەكات كە ھەر خانمىك يەكىك لەو شىۋانەى بە دل بىج بۇ ئەۋەى بىتتە ماكيازى چاۋەكانى، بەم جۆرە خانمان دەتوانن شىۋەپەك دەست نیشان بگەن و لەسەر ھەمان شىۋەى ماكياز بەردەوام بن، ئەم چەند جۆرە ماكيازەش مۇدەى ماكيازەكانى ۋەرزى بەھارن، بۇيە دەكرى خانمان يەكىك لەم شىۋانە يان دوۋانىان ھەلبۇتۇرن بۇ ئەۋەى ماكيازىكى جان بىج بۇ چاۋەكانيان.

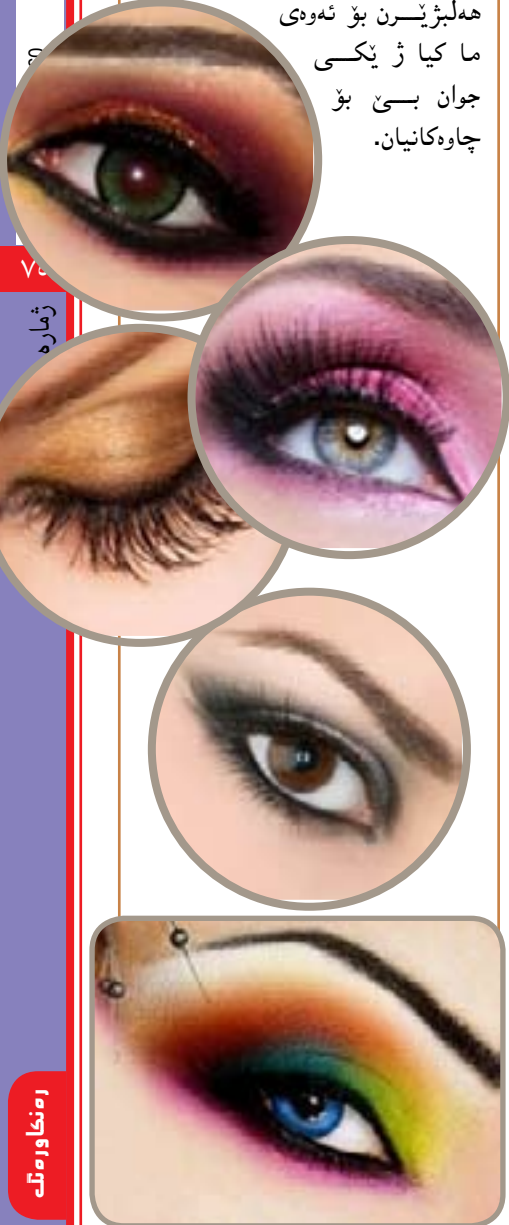
قەشەنگى ئەلقەكان بەيى شىۋە و رەنگەكانيان دەردەكەون

گشت ئىكسسوارەكان بۇ مەبەستىك دادەنرىن، ئەمەش لە كاتىكدا دەيى كە پىۋىست بىج، ئىكسسوارەكان لەوكاتانە پىۋىست دەيى كە جىگەى جوانى و پىۋىستى بە ھەلۋاسىن بىج، جوانى ئىكسسوارەكانىش لە لايەنى شىۋاى مۇدەكانەۋە دەيى، بە جۇرىك دەيى ئىكسسوارەكان ئاۋتتەى جوانىيەكان بن، يەكىك لە ئىكسسوارە ناسكەكان، برىتتپە لە ئەلقەى پەنجەى دەست، جوانى ئەلقە بە درەوشاۋەپى دەيى، لە مۇدەكانى ئىستادا مۇدەى ئەلقەكان لە رەنگە زىرپەكاندا دەيى، تەنانەت بوۋنى نەخشىك يان شىۋەپەك ۋەك شىۋەى دل لەسەر ئەلقەكان، وادەكات زياتر بە درەوشاۋەپى دەربكەۋى و ئەمەش لو مۇدەى ئەلقە جوانەكانەۋە دەيى، بۇيە دەيى خانمان بە دللى خۇيان جۆرە ئەلقەكان ھەلبۇتۇرن، ئەمەش لە گەل ئەۋەشدا دەيى ھەمان ئەلقە بىج و نە گۇرپت، چونكە ھىماى ھاۋسەرگىرىيە.

جوانى و رېگەكانى ماكياز

ماكيازەكانى پروخسار، يەكىك لە ھەنگاۋەكان بۇ جوانىيەكى رازاۋە، كە ماكياز پىۋىستى بەۋە ھەپە بە سادىيى و كەمى لىبدرى، زۇر دانانى بۇيە و ماكيازەكان، دەپتتە ھۇى شىۋاندىنى جوانى پروخسار، ھەردەم لە گەل ماكيازى سادەۋە مامەلە بگە، چونكە جوانىيەكى نەرم و ناسكى ھەپە، ھەندىك لە خانمان ھەز بە ماكيازى تۇخ دەكەن، ئەمەش لە جوانى خۇياندا دەردەكەون، خۇى دوو رېگە ھەپە بۇ ماكيازەكان، سەبارەت بە ماكيازى تۇخ، دەيى بۇ ناۋ ھۇل و شىۋىنى داخراۋ بىج، واتە دوور بىج لە تىشكى خۇر، مەبەست لەۋەشدا ماكيازەكە دەرنەكەۋى لەسەر پروخسار، چونكە ماددەكانى ماكياز لەبەر تىشكى خۇر بە ناسانى دەردەكەون، چاكتىرن رېگەش بۇ چارەسەرئە ۋە لايەنە، برىتتپە لە دانانى ماكيازى سادە كاتىج لە دەردەۋە بىج، بە ھەمان شىۋە بۇ ھۇل و شىۋە داخراۋەكان، دەتوانى ماكيازى تۇخ بەكاربەيتى، بەلام ئەۋەش بزائە ھەردەم جوانى ماكيازى سادە جوانتر دەردەكەۋى لە ماكيازى تۇخ، كە زەردى بۇ پىستى دەم و چاۋ ھەپە، گەر ماددەكان بە رېژەپەكى زۇر بەكاربەيتىن.

قەلای ئاكرى (كۆنترين قەلای كوردستانه)

كوردستان پرە لە شوئنى گەشتيارى و شوئنهوارى ميژوويى، جوانى ديمەنه كانيشى وا لە خەلك دەكەن كە سەردانىان بكنە

و لە بەنرخى و جوانيان بكوئيتەوه، پانييه كەيهتى، بەرزاييه كەشى (٤٤) مەتره و توونيليكى ليوه دەردەكەوى و دەكەويتە رۆژهلەلاتى قەلاكه، لە سالى (١١٣٣) لەلايهن (عيمادەدين زنگى) ئەو قەلايه داگيركراوه و بەشىكى لىج رووخينراوه. رووبەرى ئەو قەلايه دەگاتە (١٠٠، ١٢) مەتر دووجا، تاوهكو ئيستاش لە ژيئر ئەو قەلايه توونيليك هەيه كە بە ئاسانى ناتوانى گەشتيارانبچينه ژوورهوه.

يەكئىك لەو شوئنهواره ميژوويى و گەشتياريانەى كە لە كوردستاندا بوونى هەيه (قەلای ئاكرى) يە، ئەو قەلايه بە مەبەستى سەربازى لەلايهن مير (زەند) دروست كراوه و ميژووهكەى دەگەرپيتەوه بۆ سالانى (٥٣٣) پيش زايين، ناوى قەلاكه لە كانى پاشاوه هينراوه، كە دەكەويتە بەرامبەر قەلاكه، سەرهوى

جەلە سەیرهکانی قەزافی!

جلوبەرگ هەر يەكە بەين كەسايەتى و هەزى خۆى دەپيوشى، ئەمەش لەگەڵ دابونەرتى ئەو شوئنه دەبى كە ليوه دەزى، يان لايەنى نەتەوهى و كەلتور شيوه جەلەكان ديارى دەكەن، كەچى هەندىك لە كەسايەتى و سەركردەكانى جيهان هەن جلى ئەوئەندە سەير دەپوشن، كە چيگەى سەرسورمانى و سەمەرهيه. يەكئىك لەوانە سەرۆكى ليبيا (موعەمەر قەزافى) كە پێدەچى كۆتاييه كانى ژيانى بى، ئەوى سەيره جەلە سەيره كانيهتى، كە بۆ هەموو شوئنيك دەپيوشى و تەنانهت كاتىك كە دەچيتە ولاتانى دەرەوهش.

كهرسته‌كاني ناو جهنتاي نافرتهان

گومانن له‌وانه: دهرزي و مه‌قهس و چه‌ندين كهرسته‌ي ديكه كه له وينه‌كاندا دهرده‌كه‌وي، شه‌مش واده‌كات پياوان بترسن له نافرتهان، نه‌وه‌ك كهرسته‌ي ديكه‌يان له‌ناو جهنتاكانيان هه‌بج، كه نه‌نينيه‌كان ده‌باريزرين.

دهرده‌كه‌وي شه‌مش وه‌ك پيدا‌وبستيه‌كي تاييه‌ت له كهرسته‌ي ماكيانژ و شتي تاييه‌تي ديكه‌وه، كه‌چي شه‌گهر سه‌يرنكي شه‌و جهنتايانه بكه‌ين، چه‌ندين جوژه كهرسته‌ي سه‌ير دهرده‌كه‌وي، ته‌نانه‌ت هه‌نديك له‌وه كهرسته‌انه چيگه‌ي

بينگومان پياوان له نه‌نيني ناو جهنتاي نافرتهان نازانن كه چي و چه‌ند جوژه كهرسته‌ي تيدايه، به‌هوي شه‌وي نافرتهان پيويستيان به كهرسته‌كانه، بويه ته‌نيا جار جار ده‌بيننن كاتيك نافرته‌تيك جهنتاكه‌ي ده‌كه‌وي، شه‌و كومه‌له كهرسته‌يه

(له‌يدي گاگا) ش لاساي ده‌كاته‌وه!

سالانك به‌ر له نيس‌تا خانمه گوزانبيشزي شه‌ميركي (بريتني سپيرز) به‌هوي كيشه تاييه‌ته‌كانيه‌وه هه‌لسا به كه‌چه‌لگردني قزي و كه تا سه‌ر گوزشت خزي قزي خزي تاشي، ته‌نانه‌ت به‌وينده شه‌وستا و دوآتر رزوزيك هاته دهره‌وه به‌بي شه‌وي چلي زوزوه پوزش ته‌نانه‌ت جه‌سته‌ي به شه‌واوي ديار بو، كه‌چي وادياره هه‌مان سيناريز له‌لايه‌ن خانمه گوزانبيشزي تازي هه‌مان ولات (له‌يدي گاگا) كه جه‌ماره‌نكي گه‌وري هه‌يه، شه‌ويش ماره‌به‌كه له ناكوزكيه‌كي به‌ردوام دايه له‌گه‌ل خوزشه‌ويسته‌كه‌ي (لوك كارل)، كه شه‌وي جله‌كاني سه‌ير و چيگه‌ي سه‌رنجه، شه‌وي سه‌يره چلي خواره‌وي نه‌پوشيه‌وه و ته‌نانه‌ت له‌وه كاته‌دا شه‌وه و (گاگا) خانيش چاره‌يلكه‌يه‌كي رزوزي له‌چاوكردوه، وه‌ك شه‌وي هه‌مان سيناريزي بريتني دووياره بكاته‌وه.

بچووكترين مرؤف له جيهان

مرؤف جياوازي هه‌يه له يه‌كيك بو يه‌كيك ديكه، له شه‌پوه و جه‌سته‌دا، شه‌مش به‌پي شه‌و گه‌شه‌كردنه ده‌بج كه له منداليه‌وه دهرده‌كه‌وي، هيج يه‌كيك له مرؤفه‌كان جياوازيان نييه و هه‌مان دل و رؤحيان هه‌يه، كه‌چي شه‌وي ده‌بيننن ده‌بيته بچووكترين پياوي جيهان، كه پيشتر پياوي بچووك هه‌بووه، كه‌چي شه‌وه له ولاتي فليبين ده‌زي و ناوي (جيني ايه) و ته‌مه‌ني (17) ساله، شه‌وي وه‌ك مندالينك دهرده‌كه‌وي و ته‌نانه‌ت شه‌گهر له‌ناو مندالان دانيشي كه‌س نازانج شه‌وه گه‌وره‌يه يان ته‌مه‌ني شه‌وه‌نده ساله‌يه، ته‌نانه‌ت چاره‌سه‌ريشي نييه، چونكه ته‌نيا (1) سالي ماوه تاوه‌كو گه‌شه‌كردني جه‌سته‌ي بوه‌ستج.

قشله‌ی کۆنی مه‌خمور

شوئنه ئاسه‌واریه‌کانی کوردستان زۆرن و هه‌ر یه‌که‌ش میژووێه‌کی کۆنی هه‌یه، ئه‌وه‌ی ده‌یبنن بریتیه‌یه له قشله‌ی کۆنی مه‌خمور که میژووێه‌کی ده‌گه‌رێته‌وه سه‌رده‌می عوسمانیه‌یه‌کان، له‌سالی ۱۸۷۰ دروستکراوه، ئه‌و قشله‌یه‌یه بۆته جینگه‌ی فهرمانزاده‌ی ناوچه‌که و ته‌نانه‌ت چه‌ندین شوئنی دیکه‌ش له‌م قشله‌یه‌یه به‌رپۆه ده‌چوو. له

سالی ۱۸۹۱ گه‌شتیارێکی ئه‌لمانی سه‌ردانی ئه‌و شوئنه‌ی کردوو و له کتێبه‌که‌یدا باسی کردوو، شیوه‌یه‌کی کۆنی هه‌یه، تا ئیستا ماوه، که ئیستا کراوته به‌شیک له شوئنه‌واره‌کانی کوردستان، ده‌که‌وتنه‌ شارۆچکه‌ی مه‌خمور.

کاوڕ ۲/۲۱ - ۴/۱۹

ئهمرۆ هه‌وائێکی سه‌رنج راکیشت بێ ده‌گات، به‌لام تووشی چه‌ند گه‌روگره‌فیک ده‌یبت له‌گه‌ڵ خۆشه‌ویسته‌که‌ت، هه‌ولێده ئاگاداری خۆت بیت و هه‌لنه‌چیت، با به‌یه‌کجاری له‌ده‌ستی نه‌دیت.

کا ۴/۲۰ - ۵/۲۰

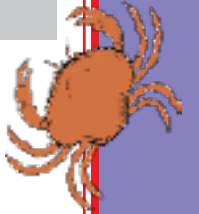
واباشتره به‌وه‌په‌ری هه‌میه‌یه‌وه هه‌ول بده‌یت و رینگه به‌و ئاسته‌نگانه نه‌دیه‌ت که خاوت ده‌که‌نه‌وه، ئیستا بارودۆخ له‌باره تا بگه‌یت به‌سه‌رکه‌وتن، به‌لام بۆ هه‌میشه پشت به‌و بارودۆخه مه‌به‌سته.

دووانه ۵/۲۱ - ۶/۲۰

به‌هۆی گه‌رتیک ئیمه‌رۆ که‌میک دڵ ته‌نگ ده‌یبت و دوور ده‌که‌وته‌وه له ئیش و کاره‌کانت، به‌لام زۆر ناخایه‌نی‌ت و خه‌وه‌کانت دینه‌دی و کاروباره‌کانیشت به‌ رێک و بێکی به‌رپۆه ده‌چیت.

قرژان ۶/۲۱ - ۷/۲۲

هه‌ست به‌دڵ خۆشی ده‌که‌یت و بۆیه له‌کاره‌کانت سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ست ده‌یه‌یت و گۆرانکاری به‌رچاو روودده‌ات، له‌نه‌جامی پرۆژه‌کانت سوودمه‌نده‌ییت و ده‌سه‌که‌وتیکی باشیشت ده‌یبت.

شیر ۲/۲۲ - ۸/۲۰

مه‌رح نییه گشت ئه‌و قسانه‌ی گوێبه‌ستی ده‌یبت راستی، خۆت له‌وکارانه هه‌له‌مه‌قوتینه که‌په‌وه‌ندی به‌تۆوه نه‌یبت، به‌ی ترس رووبه‌رووی گه‌رتنه‌کانت بیه‌وه ژیرانه چاره‌سه‌ریان بۆ بدۆزه‌وه.

گوله‌گه‌نم ۸/۲۲ - ۹/۲۲

له‌کاره‌کانت سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ست ده‌یه‌تی و گۆرانکاری به‌رچاو له‌ژیان روودده‌ات، هه‌روه‌ها ئه‌م ماوه‌یه ورت به‌رز ده‌یج و له‌نه‌جامدانی زۆریه‌ی کاره‌کانت سه‌رکه‌وتوو ده‌یبت.

یاری پیت ریزکردن

هه‌ولێده ئه‌و پیتانه‌ی ناو بازنه‌کان ریزکێشه‌ی بۆ ئه‌وه‌ی نارێ فیلمیکی کوردیت بۆ

دهربه‌چێ .

وه‌لامی ژماره‌ی پیتشو (ژانی گه‌ل)

برنادشو (گه‌وره‌ نووسه‌ری ئیرله‌ندی) ده‌لێ: نوکته‌ بچووکترین به‌شی ئه‌ده‌بیانه!

- ژنیک مه‌ریکی کرپوه و قه‌سایکیشی بانگ کردوو تا بۆی سه‌ره‌بیریت بۆ ئه‌وه‌ی بیکات به‌ قوربانی، به‌ر له‌وه‌ی قه‌سایه‌که مه‌رکه‌که سه‌ر بیریت ژنه‌که ده‌لێ: «ئه‌م مه‌رهم خیر بیت بۆ دایک و باوکم له‌ به‌ریتانی، بۆ خوشکم و خیزانه‌که‌ی له ئه‌لمانی، بۆ خال و خالۆژنم له‌ سوید...» کابرای قه‌ساب قسه‌که‌ی پێ ده‌بیریت و پێی ده‌لێ: ئه‌ری خوشکم تۆ گۆرانی داواکراو پێشکه‌ش ده‌که‌یت یان قوربانی!

- پیاوێک به‌ژنه‌که‌ی وت: تۆ مانگی وایه‌ گیانه‌که‌م، ئه‌ویش ده‌لێ له‌ چاوی تۆ وام، پیاوه‌که ئه‌مجاره‌یان ده‌لێ: هه‌ز ده‌که‌م بێ بخرمه‌ سه‌ر ده‌موچاوت! ژنه‌که هه‌په‌سا، وتی: ناخر بۆ چیم کردوو؟! پیاوه‌که وتی: بۆ ئه‌وه‌ی بلێم من یه‌که‌مین عێراقیم پێم خستۆته سه‌ر مانگ..

بۆ زانینی ئاستی میشک له‌ماوه‌ی (۲) خوله‌کدا چه‌ند جیاوازییه‌که له‌م دوو وێنه‌یه‌ بدۆزه‌وه

جیاوازی وێنه‌

